

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 71 0 П 142119 16 Рев
Бања Лука, 15.3.2017. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Биљане Томић, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Дарка Осмића, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Д.Х., сина М. из С., РХ, кога заступа мр. М.П., адвокат из Б.Л., против тужене РС, коју заступа Правобранилаштво Републике Српске, сједиште замјеника у Бањој Луци, ради накнаде штете, вриједност спора 50.700,00 КМ, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 142119 16 Гж од 15.4.2016. године на сједници одржаној 15.3.2017. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Бањој Луци број 71 0 П 142119 12 П од 12.1.2016. године одбијен је захтјев тужитеља да му тужена исплати накнаду штете за душевне болове због неоснованог лишења слободе и психофизичког злостављања у заточеништву, у износу од 50.700,00 КМ са законском затезном каматом од 29.1.1993. године до исплате и захтјев за надокнаду трошкова поступка и тужитељ је обавезан да туженој накнади трошкове поступка у износу од 750,00 КМ.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 142119 16 Гж од 15.4.2016. године жалба тужитеља је одбијена и првостепена пресуда потврђена и одбијен је захтјев тужитеља за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Тужитељ ревизијом побија другостепену пресуду због погрешне примјене материјалног права и предлаже да се побијана пресуда преиначи и тужбени захтјев усвоји уз накнаду трошкова ревизионог поступка у износу од 420,00.

Одговор на ревизију није поднесен.

Ревизија није основана.

Тужитељ у овој парници тражи да му тужена накнади нематеријалну штету проузроковану неоснованим лишења слободе и психофизичког злостављања у заточеништву.

Тужбени захтјев тужитељ темељи на потврди Института за ... БиХ, број 01-40-260-Р/2010 од 19.11.2010. године и на легитимацији UNHCR број 282122 према којим је тужитељ у времену од 10.8.1992. године до 29.1.1993. године био заточен у мјесту З., РХ. Тужитељ у исказу саслушан као парнична странка наводи, да је у вријеме заробљавања (заједно са мајком и сестром) имао три и по године, да се конкретних детаља везаних за те околности не сјећа и да све што је у вези тога чуо, је из приче његове мајке.

Тужена је оспорила тужбени захтјев, између осталог, и истакнутим приговором застарјелости потраживања.

Нижестепени судови су, налазећи да је основан истакнути приговор застарјелости предметног потраживања, одбили тужбени захтјев позивом на одредбу члана 376. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ" број 29/78, 39/85 и 57/89 те "Службени гласник Републике Српске" број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, даље: ЗОО), јер да је евентуална штета настала у времену од 10.8.1992. године до 29.1.1993. (како је наведено у поменутој потврди наведеног Института и легитимацији UNHCR), да су застарни рокови почели тећи од 19.6.1996. године, када је одлуком НС РС број 02-732/96 („Службени гласник Републике Српске“ број 15/96) укинута ратно стање и стање непосредне ратне опасности, слиједом чега, је до подношења тужбе (26.4.2012. године) протекао и субјективни и објективни рок из цитиране законске одредбе за потраживање штете, судским путем.

У погледу тврдње тужитеља да је у конкретном случају приговор застарјелости потраживања требало цијенити у складу са одредбом члана 377. ЗОО, јер да је штета учињена извршењем кривичног дјела, судови су закључили да нема мјеста примјени ове законске одредбе будући да тужитељ није доказао да је за извршење кривичног дјела правоснажно осуђено одређено физичко лице као починилац, те утврђена узрочна веза између тог кривичног дјела и штете коју је претрпио, односно да је означен као оштећено лице, када би суд у парничном поступку, у погледу основаности захтјева за накнаду штете, био везан том осуђујућом кривичном пресудом, у смислу одредбе члана 12. став 3. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП). Такође су закључили да Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, као ни Устав Босне и Херцеговине и Устав Републике Српске, не искључују примјену одредаба ЗОО које се односе на застарјелост потраживања, слиједом чега позивање тужитељице на њихове одредбе није могло исходити другачију одлуку, те да је тужитељ својим пасивним држањем кроз дуги временски период изгубио право на судску заштиту (члан 376. у вези са чланом 360. ЗОО).

Супротно наводимо ревизије, правилно су нижестепени судови примијенили материјално право када су одбили тужбени захтјев због истакнутог приговора застарјелости потраживања. Своје одлуке су образложили ваљаним и јасним разлозима какво образложење прихвата и овај суд, а приговори ревизије (који су истицани и током поступка и које су имали у виду нижестепени судови), нису довели у сумњу исправност и законитост побијаних одлука.

Према одредби члана 360. став 1. ЗОО, застарјелошћу престаје право захтијевати испуњење обавезе, а застара наступа кад истекне посљедњи дан законом одређеног времена у оквиру којег повјерилац није вршио своје право, ако се онај, на коме лежи обавеза испуњења, позове на застарјелост.

Према чињеничном утврђењу нижестепених судова, штета чија накнада се тражи у овој парници је настала у времену од 10.8.1992. до 29.1.1993. године, па и под условом да је за исту (по неком од законом признатих основа) одговорна тужена, како је до подношења тужбе (26.4.2012. године) протекло више од деветнаест (односно нешто више од петнаест година од престанка рата и укидања стања непосредне ратне опасности), прошао је рок у којем је тужитељ могао захтијевати накнаду штете путем суда (члан 360. став 2. ЗОО).

Устави Републике Српске (и указивање у ревизији на његово поглавље о заштити људских права и слобода) и Устав Босне и Херцеговине, на које се тужитељ позива у ревизији наводећи да је РС „баштиник свих Конвенција“ и да се оне имају примијенити према свима који се ту налазе по било ком основу, по оцјени овог суда, не искључује примјену законских одредби, у конкретном случају одредби ЗОО, које прописују рокове и услове за заштиту појединих права, међу којим је и право на накнаду штете. Законска ограничења у остваривању ових права, па и одређивање временских оквира (рокова за потраживање накнаде штете), као у овом случају, су оправдана због правне сигурности и функционисања правног система. Протек времена, у извјесним ситуацијама (као овдје) има карактер правне чињенице која узрокује настанак, промјену или престанак неких правних односа. Дуготрајна неактивност титулара неког права, одувијек се изједначавала са губитком интереса да се то право оствари и санкционисала губитком тог права у материјалном смислу.

Ревизиона тврдња тужитеља о примјени одредбе члана 377. ЗОО, како детаљно и јасно образлажу нижестепени судови, имала би своје упориште у случају да је захтјев за накнаду штете истакнут у односу на непосредног извршиоца (штетника) кривичног дјела из којег је настала штета и да је, у односу на овог, правоснажном осуђујућом пресудом кривичног суда, утврђено постојање кривичног дјела и кривичне одговорности. Како тужитељ током поступка није презентовао такву правоснажну кривичну пресуду ради остваривања права на рачунање дужег застарног рока из члана 377. ЗОО, што је примјеном правила о терету доказивања прописаног у члановима 7., 102. и 123. ЗПП био обавезан, није било законске могућности да се примјени ова одредба.

Ни указивање у ревизији на осуђујућу пресуду Хашког трибунала у односу на Р.Б., не може исходити другачију одлуку у овом спору. Ово из разлога што (све да је та пресуда и проведена као доказ пред првостепеним судом, а није) и под условом да је предметна штета посљедица кривичних дјела за која је исти осуђен, била би релевантна само да је захтјев за накнаду штете усмјерен у односу на учиниоца кривичног дјела, а не и у односу на тужену у овој парници.

Осим наведеног, ревидент умјесто да укаже које то кривично дјело је учињено на његову штету, само се позива на одредбе Женевских конвенција о заштити грађанских лица за вријеме рата од 12.8.1949. године („Службени лист ФНРЈ“ број 24/1950) – са допунским протоколима, које не прописује кривична дјела, нити искључује примјену одредби домаћег права, па тиме ни одредби ЗОО.

Истина, одредбом члана 91. Допунског протокола уз Женевске конвенције од 12.8.1949. године о заштити жртава међународних оружаних сукоба („Службени лист СФРЈ, Међународни уговори 16/1978) је прописано да страна у сукобу која повриједи одредбе Женевских Конвенција од 12.8.1949. године или тога протокола биће, у зависности од случаја, обавезна да плати обештећење. Она ће, према тој конвенцијској

одредби бити одговорна за сва дјела која учине лица која се налазе у редовима њених оружаних снага. Међутим ни овом одредбом се не одређују другачији рокови застарјелости потраживања накнаде штете, у односу на оне који су прописани домаћим правом.

Према томе, кршење одредби поменутих Женевских конвенција било би од значаја у предметној правној ствари само у случају да ово кршење уједно представља извршење неког од кривичних дјела, на које се примјењују застарни рокови из члана 377. став 1. ЗОО, у вези са чланом 100. Кривичног закона Републике Српске-Општи дио („Службени лист СФРЈ“ број: 44/76 до 3/90 и „Службени гласник Републике Српске“ број: 12/93 до 3/96) или члана 19. Кривичног закона Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“ број: 3/03 до 8/10), који прописи су у складу са одредбама Конвенције о незастаријевању ратних злочина и злочина против човјечности, на коју се ревидент позива у ревизији.

Парнични суд може само под одређеним условима (које су образложили нижестепени судови) утврђивати постојање кривичног дјела и кривичне одговорности (за потребе конкретне парнице и са дејством само у том спору) и то само код постојања процесних сметњи да се води кривични поступак против одређеног починиоца, а не у сваком случају, како то тврди ревидент. Постојање кривичног дјела и одговорност конкретног извршиоца, супротно наводима ревидента, није једноставно утврдити ни у кривичном поступку, о чему свједоче дуготрајни поступци који се воде пред Међународним кривичним судом за суђење починиоцима тешких повреда међународног хуманитарног права на територији претходне Југославије од 1. јануара 1991. године („Хашки трибунал“) који управо располаже механизмима, алатима и условима који му омогућавају ефикасно вођење ових поступака.

Из изложеног произлази, да је неосновано и позивање у ревизији на одлуку Уставног суда Босне и Херцеговине број: АП 289/03 којом је, на основу другачијег чињеничног стања и околности конкретног случаја, о приговору застарјелости потраживања, другачије суђено.

Слиједом наведеног, тужитељ је својим пасивним држањем кроз законом прописани временски период изгубио могућност да судским путем исходи накнаду претрпљене штете и под условом да је тужена одговорна за њен настанак.

Према изложеном, при доношењу побијане пресуде није погрешно примијењено материјално право, што тужитељ наводи као ревизиони разлог. Зато је ревизија тужитеља одбијена као неоснована, на основу одредбе члана 248. ЗПП.

Предсједник вијећа
Биљана Томић

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић